

B.A./B.Sc. (General) 2nd Semester

1048

HUMAN RIGHTS AND DUTIES (In all Mediums)

Paper— Human Rights : International Dimensions

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt five questions in all. Question No. 1 is compulsory.

Attempt four questions selecting at least one from each Unit.

All questions carry equal marks.

I. Attempt any nine of the following in 25-30 words each :

- (a) Give the main goal of the League of Nations.
- (b) Write any two functions of Human Rights Council.
- (c) Explain any two Cultural Rights.
- (d) What is the objective of UN General Assembly?
- (e) What is the composition of WHO ?
- (f) What is the objective of ILO ?
- (g) Give major functions of UNESCO.
- (h) State two powers of Economic and Social Council.

- (i) Meaning of Social Rights under ICESCR, 1966 Optional Protocol.
 (j) What is the main objective of United Nations ?
 (k) Explain Right to Life.
 (l) Define Human Rights.

$$9 \times 2 = 18$$

UNIT—I

1. What is League of Nations ? Give the developments that led to its failure. 18
 3. Describe the main provisions of Human Rights in UN Charter. 18

UNIT-II

4. Write a note on Universal Declaration of Human Rights (UDHR), 1948. 18
 5. Discuss the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, 1966 Optional Protocol in detail. 18

UNIT—III

6. Discuss the composition, powers and functions of Economic and Social Council. 18
 7. Examine the role of UN Human Rights Council. 18

0128/LSL-0009(T)

2

UNIT—IV

8. Discuss the composition, functions and role of UNESCO. 18
 9. Discuss the composition, functions and role of WHO. 18

(हिन्दी मात्रम्)

- नोट :- सभी में से पांच प्रश्न करो। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का उत्तर देने हुए चार प्रश्न करो। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।
- निम्नलिखित में से कोई नौ प्रश्न करो। प्रत्येक प्रश्न का उत्तर 25-30 शब्दों में दो :-
 (क) राष्ट्र संघ के मुख्य लक्ष्य लिखें।
 (ख) मानवाधिकार परिषद के किसी भी दो कार्यों को लिखें।
 (ग) किसी भी दो सांस्कृतिक अधिकारों की व्याख्या करें।
 (घ) संयुक्त राष्ट्र महासभा का उद्देश्य क्या है ?
 (ङ) डब्ल्यू.एच.ओ. की रचना क्या है ?
 (च) आई.ए.त.ओ. का उद्देश्य क्या है ?
 (छ) यूनेस्को के प्रमुख कार्यों को लिखें।
 (ज) आधिकारिक और सामाजिक परिषद की दो शक्तियां लिखें।
 (झ) आई.सी.ई.एस.सी.आर. 1966 वैकान्पिक प्रोटोकॉल के अंतर्गत सामाजिक अधिकारों का अर्थ।
 (ज) संयुक्त राष्ट्र का मुख्य उद्देश्य क्या है ?
 (ट) जीवन के अधिकार वी व्याख्या करें।

0128/LSL-0009(T)

3

[Turn over

(ठ) जीवन के अधिकार को परिभाषित करें।

(ड) मानव अधिकारों को परिभाषित करें।

$9 \times 2 = 18$

यूनिट-Ⅰ

2. राष्ट्र संघ क्या है ? उन विकासों को लिखें जिसकी वजह से इसकी विफलता हुई ? 18

3. यूएन. चार्टर में मानवाधिकार के मुख्य प्रावधानों का वर्णन करें।

18

यूनिट-Ⅱ

4. मानवाधिकारों की सार्वभौम घोषणा यू.डी.एच.आर. 1948 पर एक नोट लिखें। 18

5. आर्थिक, सामाजिक और सांस्कृतिक अधिकारों, 1966 वैकल्पिक प्रोटोकॉल के अंतर्राष्ट्रीय प्रसंविदा पर विस्तार से चर्चा करें। 18

यूनिट-Ⅲ

6. आर्थिक और सामाजिक परिषद की संरचना, शक्तियां और कार्यों पर चर्चा करें। 18

7. संयुक्त राष्ट्र मानवाधिकार परिषद की भूमिका का परीक्षण करें।

18

8. ਯੂਨੈਸਕੋ ਕੀ ਰਚਨਾ, ਕਾਰ੍ਯ ਔਰ ਭੂਮਿਕਾ ਪਰ ਚੱਚਾ ਕਰੋ।

9. ਡਾਲ੍ਹਾਈ.ਐਚ.ਆਓ. ਕੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਕਾਰ੍ਯ ਔਰ ਭੂਮਿਕਾ ਪਰ ਚੱਚਾ ਕਰੋ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 25–30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦਿਓ :

- (ਉ) ਲੀਗ ਆਫ਼ ਨੈਸ਼ਨਜ਼ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖੋ।
- (ਅ) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੌਸਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।
- (ਇ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- (ਸ) ਯੂ. ਐਨ. ਜਨਰਲ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?
- (ਹ) ਡਬਲਯੂ. ਐਚ. ਓ. ਦੀ ਬਣਤਰ ਕੀ ਹੈ ?
- (ਕ) ਆਈ. ਐਲ. ਓ. ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ ?
- (ਖ) ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।
- (ਗ) ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੌਸਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਲਿਖੋ।
- (ਘ) ਆਈ. ਸੀ. ਈ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. (ICESCR) 1966 ਵਿਕਲਪਿਕ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਸਲ ਰਾਈਟਸ ਦਾ ਮਤਲਬ।
- (ਝ) ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰ ਕੀ ਹੈ ?

(ਚ) ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

(ਛ) ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

$9 \times 2 = 18$

ਯੂਨਿਟ-IV

18

8. ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਘ ਕੀ ਹੈ ? ਉਹਨਾਂ ਵਿਕਾਸਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਣ ਇਸਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ?

18

9. ਵਿਸਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18

3. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਚਾਰਟਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਯੋਸ਼ਣਾ ਯੂ. ਡੀ. ਐਚ. ਆਰ. ਉਤੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

18

5. ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, 1966 ਵਿਕਲਪਿਕ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ ਬਾਰੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੇਮ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

18

7. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ।

18